

СЕМЕЙНАЯ ГАРМОНИЯ И Б-ЖЕСТВЕННЫЙ ДУХ

Яков хочет благословить своих внуков, но вдруг лишается Б-жественного одухотворения. Почему это случилось? Каково решение этой проблемы? И какое отношение оно имеет к святости брака Йосефа и Оснат?

Еврейское озарение

Знакомство с учением Ребе

BAEHI

Берешит

לעילוי נשמת אמנו וזקנתנו
האשה החשובה מצויינת במדותיה
בעלת מסירות נפש

מת דבורה ע"ה גרינברג

בת הרה"ח ר' אהרון מענדל

נפטרה אור ליום ג' - כ"א מנחם אב תשפ"ג

В память о нашей маме и бабушке

Дворе Гринберг

Дочери раввина Аарона Мендела Хазана

*Она жертвовала собой ради еврейства
Покинула этот мир 21 менахем ава 5783*

For sponsorship opportunities, email jewishinsights@shluchim.org

Published and Copyright 2024 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5784 - 2023

Founded in 2008 in memory of Rabbi Gabi and Rivky Holtzberg OB"М
Shluchim of the Rebbe to Mumbai India

А. Почему Б-жественное откровение исчезает?

Драма, скрывающаяся за благословениями

Первоисточник 1 Берешит, 48:1, 8-9:

И было, после этих событий сказали Йосефу: вот, отец твой болен. И он взял двух сынов своих, Менаше и Эфраима.

И увидел Израиль сыновей Йосефа, и сказал: кто эти? И сказал Йосеф отцу своему: это сыновья мои, которых дал мне Б-г здесь.

И сказал тот: возьми же их ко мне, и я благословлю их.

Раши:

«И увидел Израиль сыновей Йосефа»: он хотел благословить их, но Б-жественное откровение покинуло его, ибо в будущем Йероваму и Ахаву суждено будет родиться от Эфраима, а Йеу и его сыновьям от Менаше.

И сказал он: «Кто эти?» - т.е. откуда они взялись, что недостойны благословения?

«Здесь»: показав Яакову документ об обручении и ктубу, Йосеф стал молить Творца о милости, и дух откровения вернулся к Яакову.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף: הִנֵּה אָבִיךָ חָלָה. וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ, אֶת מְנַשֶּׁה וְאֶת אֶפְרָיִם.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר: מִי אֵלֶּה?

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו: בְּנֵי הֵם, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה — וַיֹּאמֶר: קַחם נָא אֵלַי וְאֶבְרַכֶם

רש"י

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף: בְּקֹשׁ לְבָרְכָם וְנִסְתַּלְקָה שְׂכִינָה מִמֶּנּוּ, לְפִי שְׁעֵתִיד יִרְבְּעֵם וְאֶחָאֵב לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, וַיְהִי וּבָנָיו מִמְנַשֶּׁה

וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה: מֵהֵיכָן יֵצְאוּ אֵלַי, שְׂאִינָן רְאוּיִין לְבָרְכָהּ?

בְּזֶה: הִרְאָה לוֹ שֶׁטֶר אַרוּסִין וְשֶׁטֶר כְּתוּבָה. וּבְקֹשׁ יוֹסֵף רַחֲמִים עַל הַדְּבָר, וְנָחָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ

Ребе

Почему бы не объяснить просто?

Что касается этого комментария Раши, то существует вопрос, который поднимался некоторыми другими комментаторами. В стихе говорится: «И увидел Израиль сыновей Йосефа, и сказал: кто эти?» Раши говорит, что Яаков «хотел благословить их, но Б-жественное откровение покинуло его», поэтому он спросил: «кто эти?» - «Откуда они взялись, что недостойны благословения?» Что же заставляет Раши отказаться от простого понимания стиха, согласно которому Яаков спросил «кто эти?», т.к. не узнал их. Об этом ведь далее говорит стих: «Глаза Израиля отяжелели от старости, и он не мог видеть».

С интерпретацией Раши есть еще одна сложность. Что заставляет его давать в ней новую информацию, не отмеченную в самом стихе Торы? В стихе говорится, что Йосеф ответил своему отцу: «это сыновья мои, которых дал мне Б-г здесь» И Раши добавляет: Йосеф «показал Яакову документ обручения и ктубу», чтобы доказать, что его дети родились в святости и поэтому были достойны благословения. Сама эта деталь не фигурирует в стихах Торы.

בנוגע לפירוש רש"י - נתעכב על מה שהעירו אחדים בפירוש רש"י על הפסוק! "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה", "בקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו כו'", "ולכן שאל "מי אלה", "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה" - כי לכאורה, מהו הכרחו של רש"י להוציא את הפסוק מפשוטו, ששאל "מי אלה" מפני שלא הכירם, כמו שכתוב בפסוק שלאחרי זה² "ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות"!?

וקושי נוסף בפירוש זה - שמכריח להוסיף ולחדש גם בפסוק שלאחרי זה דבר שלא נזכר בכתוב: "ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה", "הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה" (להוכיח שנולדו בקדושה וטהרה שלכן ראויין לברכה) - דבר שלא נזכר בכתוב!

Зрение нарушено, но ум ясный

Попытка объяснить логику Раши.

Объяснение, предложенное другими комментаторами, не согласуется с простым смыслом стихов Торы. «И увидел Израиль сыновей Йосефа, и сказал: кто эти?» Можно предположить, что Яков «видел, что перед ним люди, но не мог их узнать» в связи ухудшившимся из-за старости зрением. Но даже если Яков не мог визуально идентифицировать их лица, то наверняка понимал, что люди, стоящие перед ним, это сыновья Йосефа.

Пятилетний ученик помнит о благословении Ицхаком Якова на старости лет, так как патриархи обычно благословляли своих детей перед расставанием навсегда.

Поэтому, когда Йосеф пришел к отцу в сопровождении двух человек, то даже не разглядев из-за слабого зрения их лиц, Яков должен был понять, что это внуки, пришедшие получить благословение. Это особенно актуально, если учесть, что сам Яков ранее упомянул о сыновьях Йосефа: «А теперь два сына твои, родившиеся у тебя в земле Египетской». Как тогда можно спрашивать: «Кто эти?»

הביאור בפירוש רש"י:

פירוש הפשטנים על הפסוק "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה", ש"ראה שהם בני אדם אבל לא הכירם", "יש רואה דמות אדם ואין מכיר דמות פניו" (מכיון ש"עיני ישראל כבדו מזוקן") - אינו מסתבר בפשוטו של מקרא, שכן, גם אם לא הכיר דמות פניהם, בוודאי ידע והבין מעצמו שהעומדים לפניו הם בניו של יוסף.

ובפשטות:

הבן חמש למקרא למד כבר אודות ברכתו של יצחק ליעקב בעת זקנותו, "כי זקן יצחק...לא ידעתי יום מותי"³ - כטבע האב שכאשר עומר להיפרד מבניו לעולמים, קורא להם לברכם כו'.

ומכיון שכן, הרי, כאשר יוסף בא ליעקב (ויעקב מדבר עמו, "ויאמר יעקב אל יוסף וגו'"⁴) בלוויית עוד שניים, הרי, גם אם תמצא לומר שאינו מכיר דמות פניהם (מפני ש"עיני ישראל כבדו מזוקן") - היה לו להבין שהם בני יוסף, שהתלוו אל אביהם לקבל ברכתו (ומה גם שהזכירם בדבריו, "ועתה שני בניך הנולדים לך גו"⁵). ואם כן, מה מקום לשאלה "מי אלה"!?

Вот почему Раши вынужден объяснять, что вопрос Яакова («кто эти?», т.к. он их не узнал) не буквален. Скорее, «он хотел благословить их, но Б-жественное откровение покинуло его», что побудило его спросить «кто эти?», имея в виду: «откуда взялись эти дети, что они недостойны благословения?»

Яаков хорошо знал, что сыновья Йосефа находились на высоком духовном уровне. Он знал об Эфраиме, который, по словам Раши, часто приходил к нему учить Тору, а также, разумеется, и о Менаше. Поэтому, когда Яаков увидел, что Б-жественное откровение покинуло его, он спросил с удивлением: «Откуда взялись эти дети, что недостойны благословения?» Зная, об их праведности, Яаков был уверен, что нет ничего, что делало бы их недостойными. Поэтому он заподозрил, что изъян, вероятно, связан с чистотой и святостью их зачатия. Поэтому он спросил: «Откуда взялись эти дети?»

ולכן, מוכרח רש"י לפרש בפשוטו של מקרא ששאלת יעקב "מי אלה" אינה כפשוטה (מפני שלא הכירם), כי אם, מפני ש"בקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו", ולכן תמה ושאל "מי אלה", "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה":

יעקב ידע והכיר את מעלתם של בני יוסף - הן אפרים, כמפורש בפירוש רש"י ש"אפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד", והן מנשה, שבוודאי למד גם הוא תורה אצל יעקב, וגדלה מעלתו כו', ולכן, כשראה יעקב ש"נסתלקה שכינה ממנו" - תמה ושאל, "מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה", כלומר, מכיון שידע את מעלתם, היה בטוח שמצדם אין כל סיבה שלא יהיו ראויין לברכה, ולכן. נתעורר אצלו חשש שמא היה איזה חסרון בשלימות הטהרה והקדושה כו' בקשר ללידתם, "מהיכן יצאו כו'".

Как действует Б-жественное откровение?

Добавление Раши («ибо в будущем Йероваму и Ахаву суждено будет родиться от Эфраима, а Йеу и его сыновьям от Менаше») нужно лишь для того, чтобы объяснить пятилетнему ученику, почему Б-жественное откровение действительно покинуло Яакова. Сам он, однако, не видел этих будущих потомков – Б-г не показал ему этого, чтобы не причинять огорчения. Не увидев их, Яаков был озадачен внезапным

ומה שכתב רש"י "לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה" - אין זה אלא לבאר לבן חמש למקרא מדוע אמנם "נסתלקה שכינה ממנו", אבל יעקב לא ראה ברוח הקודש שעתידים ירבעם ואחאב כו' לצאת מהם (ואדרבה, לא הראוהו דבר זה ברוח הקודש, כדי שלא לצער כו'), ולכן, תמה על

отсутствием дара предвидения и думал, что у его внуков может быть изъян. Вот почему он спросил: «кто эти?», «откуда они взялись?»

В ответ на это Йосеф говорит: «это сыновья мои, которых дал мне Б-г здесь», что, согласно Раши, означает «показал... документ обручения и ктубу» в качестве доказательства того, что дети родились в полной святости.

Раши продолжает: «Йосеф стал молить Творца о милости, и дух откровения вернулся к Яакову», и он сказал: «возьми же их ко мне, и я благословлю их».

Причиной исчезновения Б-жественного откровения был не изъян в святости их рождения, а будущие потомки-нечестивцы, ведущие свое происхождение от них самих. И хотя представленные Йосефом документ обручения и ктубы сняли беспокойство Яакова, это не решило проблему ухода Б-жественного откровения и не вернуло его обратно.

Вот почему Раши добавляет: «Йосеф стал молить Творца о милости, и дух откровения вернулся к Яакову», и он сказал: «возьми же их ко мне, и я благословлю их».

שנסתלקה שכינה ממנו, וחשש שמא יש איזה חסרון בהם, ועל זה שאל "מי אלה", "מהיכן יצאו", כנ"ל

ובהתאם לכך, "ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה", "הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה": לראיה והוכחה שלידתם הייתה בשלימות הקדושה והטהרה כו'.

וממשיך רש"י "ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקודש, ויאמר קחם נא אלי ואברכם".

מכיון שהסיבה לכך שנסתלקה שכינה ממנו אינה מפני חסרון חס ושלום בשלימות הקדושה והטהרה בקשר ללידתם, כי אם מפני סיבה אחרת, "לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה" - אם כן, מה שהראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה מבטל רק את החשש של יעקב, שירצה ויחפוץ לברכם, אבל, עדיין יש צורך לבטל את הסיבה לסילוק השכינה, כדי שתשרה עליו שכינה ויוכל לברכם.

ולכן מוסיף רש"י "ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקודש", ואז, "ויאמר קחם נא אלי ואברכם".

Б. Законы брака, практиковавшиеся нашими праотцами

Ребе

Зачем ждать вопроса?

Комментируя стих «И сказал Йосеф отцу своему: это сыновья мои, которых дал мне Б-г здесь», Раши замечает, что Йосеф «показал Якову документ об обручении и ктубу». Следует уточнить, что упомянутый здесь «документ об обручении» не является свидетельством о еврейском браке. Согласно иудаизму, приняв решение жениться, человек обязан «написать на бумаге: “ты посвящена (мекудешет) мне”».

История с Йосефом произошла до дарования Торы, когда такого понятия как «посвящение» – посвящения в жены – не существовало. Рамбам описывает эту эпоху так: «до дарования Торы мужчина, встретив на улице женщину, и если они оба соглашались пожениться, приводил ее к себе домой... и она становилась его женой».

Кроме того, пятилетний ученик ни разу не видел «документа об обручении», а Раши не может показать ему такой документ, поскольку, согласно ему, «уже заведено среди народа Израиля освящать брачные узы посредством денег или предметов, имеющих ценность». «Посредством денег», но не документа.

על הפסוק 'וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזֶה" שְׁעָלִיו מִפְּרֵשׁ רַש"י, "הִרְאָה לּוֹ שֵׁטֶר אִירוּסִין וְשֵׁטֶר כְּתוּבָה", יֵשׁ לְהַקְדִּים לְכָל לְרֹאשׁ, שְׁמָה שְׁכָתֵב רַש"י "שֵׁטֶר אִירוּסִין" - אֵין כּוּוֹנְתּוֹ לְקִידוּשִׁין בְּשֵׁטֶר שֶׁל דִּין תּוֹרָה, "כּוֹתֵב עַל הַנִּייר... הִרִי אֶת מְקוּדֶשֶׁת לִי"⁷.

כִּי מְדוּבָר כֹּאֵן לִפְנֵי מִתֵּן תּוֹרָה, שְׂאֵז לֹא הִיָּה עֵינֵין שֶׁל קִידוּשִׁין כְּלָל, כְּמוֹ שְׁכָתֵב הַרְמַב"ם בְּתַחֲלִילַת הַלְכוֹת אִישׁוֹת: "קוּדֵם מִתֵּן תּוֹרָה הִיָּה אָדָם פּוֹגַע אִשָּׁה בְּשׁוֹק, אִם רָצָה הוּא וְהִיא לִישָׂא אוֹתָהּ, מְכַנִּיסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ... וְתִהְיֶה לּוֹ לְאִשָּׁה"⁸.

וּבְנוֹסָף לַכֶּךְ, הַבֵּן חֲמֵשׁ לְמִקְרָא לֹא רָאָה מְעוּלָם "שֵׁטֶר אִירוּסִין", וְרַש"י אֵינוֹ יוֹכֵל לְהִרְאוֹת לּוֹ "שֵׁטֶר אִירוּסִין", מְכִיּוֹן ש"כְּבַר נִהְגוּ כָל יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ בְּכֶסֶף אוֹ בְּשׁוֹה כֶּסֶף"⁹ (וְלֹא בְּשֵׁטֶר).

(8) ראה גם צפע"ן עה"ח ריש פרשתנו.
(9) רמב"ם הל' אישות פ"ג, הכ"א.

(6) יודי מוז, ט.
(7) רמב"ם הל' אישות פ"ג, ה"ג.

Первоисточник 2 Рамбам, Мишне Тора, Законы о браке, 1:2; 3:21

Это приобретение - повелевающая заповедь Торы. И приобретается женщина одним из трех способов: деньгами, документом или близостью;

Хотя в целом дело обстоит так, [как сказано выше], обычай всего [народа] Израиля - совершать обручение деньгами или [чем-то] стоящим денег

וְלִקְוֹחִין אֵלּוּ מִצְוֹת עָשָׂה שֶׁל תּוֹרָה
הֵם. וּבְאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ
הָאִשָּׁה נִקְנִית. בְּכֶסֶף. אוּ בְשֵׁטֶר. אוּ
בְבִיאָה

אִף עַל פִּי שְׁעָקָר הַדְּבָר כִּי הוּא כְּכֹר
נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ בְּכֶסֶף אוּ
בְשֵׁטֶר כְּכֹר

Ребе

Хотя наши предки соблюдали всю Тору еще до того, как она была дарована, мы все же видим, что законы о браке исполнялись ими иначе, чем сегодня, после дарования Торы. Пятилетний ученик наверняка помнит эпизоды из предыдущих глав Торы, где, например, описывается женитьба Яакова на двух сестрах или женитьба Амрама на Йохевед.

Наиболее характерным для нас примером является описание того, как Лаван обманным путем отдал Яакову Лею, и тот стал жить с ней без каких-либо дополнительных брачных церемоний. Яаков лишь посетовал на то, что Лаван обманул его, он не оспаривал правомочность брака. И этот брак действителен вплоть до настоящей главы.

ואף שקיימו האבות כל התורה
כולה עד שלא ניתנה¹⁰ - אך
בנוגע לדיני קידושין אנו רואים
שזה לא היה קיים אצל האבות
בצורה שאנו עושים זאת לאחר
מתן תורה, כפי שהבן חמש זוכר
שלמד בפרשות קודמות שיעקב
נשא שתי אחיות, וילמד יותר
מאוחר שעמרם נשא דודתו,
ועוד.

והדוגמה הכי בולטת - בנידון
דידן: לבן הביא את לאה ליעקב
בערב ז'ברמאות, ויבוא אליה,
ותו לא ניתוסף בזה כלום (וטענת
יעקב הייתה רק "למה רמיתני"),
והנישואין קיימים עד עתה!

ג. שם, ט. וישלח לב, ה. ועוד.

9) רמב"ם הל' אישות פ"ג, הכ"א.
10) קידושין פב, א - במשנה. ושי"ג. וראה פרשי" תולדות כו, ב. שם, יב, כז.

Поэтому, когда Раши пишет, что Йосеф «показал Якову документ об обручении», очевидно, что речь не о брачном договоре в алахическом смысле. До дарования Торы такого документа попросту не было. Скорее речь о документе, аналогичном дарственной или подтверждающем некую другую форму сделки. Такие документы призваны служить доказательством какого-либо события, того, что один человек подарил другому подарок и т.д. В нашем случае «документ об обручении» представлял собой свидетельство определенного этапа предсвадебной подготовки.

ומכיון שכן, בהכרח לומר שמה שכתב רש"י "הראה לו שטר אירוסין" - אין הכוונה לקידושין בשטר, כדין תורה, שטר שעל ידו נעשה חלות הקידושין (דבר שלא היה במציאות לפני מתן תורה, ובוודאי לא יכתוב רש"י בפשוטו של מקרא דבר שאינו במציאות, או שיחלוק על הרמב"ם במציאות), כי אם, על דרך "שטר מתנה", וכיוצא בזה, כלומר, שטר לרא"ה על מאורע פלוני, שפלוני נתן לפלוני מתנה וכיוצא בזה, ובנדון דידן, שטר ראיה שהיה ענין מסוים לפני הנישואין בתור הכנה לנישואין (לא קידושין ממש, דבר שלא היה במציאות לפני מתן תורה).

В. Священный союз

Ребе

Подготовка и святость брака

Объясним суть этого документа.

Он называется документом об обручении (ивр. эйрусин). Эйрусин - это этап супружеских отношений, который предшествует завершающему этапу - собственно нисуин («женитьба»). В стихе говорится о человеке, который «обручился с женщиной, но не взял ее в жены». Т.е. связь между ними установилась через эйрусин, но не через нисуин.

Начинающий ученик уже знает о женитьбе Ицхака и Ривки, перед которой было много подготовительных этапов - дарение носовых колец и браслетов, серебряных и золотых сосудов, одежды и т.д. И лишь после всего этого «Ицхак привел ее в свой шатер... и она стала его женой» (этап нисуин).

После дарования Торы эйрусин совершается через кидушин («посвящение»). Когда брак заключается посредством документа, то он становится документом эйрусин, который создает кидушин.

Однако до дарования Торы понятия кидушин не существовало, и эйрусин был актом благочестия со стороны наших праотцев во времена широкого

והביאור בזה:

הפירוש של "אירוסין" הוא - שלב מסוים בקשר שבין איש ואשה לפני ה"נישואין", כלשון הכתוב¹¹ "ארש אשה ולא לקחה", היינו, שישנו כבר קשר ביניהם, "ארש אשה", אבל עדיין "לא לקחה".

וכפי שלמד הבן חמש למקרא בנוגע לשידוך של יצחק ורבקה, שהיו כמה וכמה עניני הכנה - נתינת הנזם והצמידים, כלי כסף וכלי זהב ובגדים, וכיוצא בזה בנוגע לשאר הפרטים שבפרשה, ורק לאחרי כל זה "ויביאה יצחק האהלה... ותהי לו לאשה"¹² - נישואין.

ובכן, לאחר מתן תורה, ה"אירוסין" הם על ידי קידושין ממש, וכשמקדשים בשטר, ישנו "שטר אירוסין" שעל ידו נעשה חלות הקידושין, אבל לפני מתן תורה, שלא הייתה כל המציאות של קידושין, הרי, ענין האירוסין שניתוסף (אצל האבות וכיוצא בזה)

11 פרשת שופטים כ, ז.
12 חיי שרה כד, סז.

распространения знакомств с «женщинами на рынке». Эйрусин служил подготовительным этапом перед тем, как привести женщину к себе домой.

Под «документом об обручении» здесь понимается свидетельство о проведении определенного подготовительного этапа, прежде чем мужчина взял жену в свой дом.

Защита и достоинство жены

То же самое относится и к ктубе, упомянутой Раши. Данный документ не равен по статусу своему аналогу, существовавшему со времен Талмуда до наших дней. Это нечто вроде выкупа, как в эпизоде со Шхемом: «Назначьте мне самый большой выкуп и дары» Согласно Раши, этот выкуп и есть ктуба. Таким образом, ктуба - это и финансовое обязательство, документ, подтверждающий, что было принято финансовое обязательство.

Йосеф показал отцу «документ об обручении и ктубу», чтобы доказать, что его брак с Оснат не был случайной «встречей на рынке». И этому предшествовал этап эйрусин, который сопровождался денежным обязательством - ктубой. Таким образом, брак был идеальным союзом как с точки зрения Йосефа, так и с точки зрения Оснат.

כהידור על ההנהגה הרגילה "פוגע אשה בשוק", הוא - הכנה מיוחדת לפני שמכניסה לביתו כו'.

ועל פי זה, "שטר אירוסין" פירושו - שטר לראיה שהיה שלב מסוים בקשר שביניהם, הכנה מסוימת כו', לפני שהכניסה לתוך ביתו כו'.

וכמו כן בנוגע ל"שטר כתובה" - שאין זה שטר כתובה שהיה בזמן הש"ס כו' עד לימינו אלה (דבר שלא היה במציאות לפני מתן תורה), כי אם, על דרך מה שכתוב בסיפור של שכם בן חמור¹³ "הרבו עלי מאוד מהר", ומפרש רש"י: "כתובה", כלומר, התחייבות ממון, והפירוש של "שטר כתובה" הוא - שטר ראיה שהייתה התחייבות ממון.

וזהו הפירוש של "הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה" - להוכיח שנישואיו עם אסנת לא היו באופן של "פוגע אשה בשוק כו'", כי אם, לאחר הכנה מסוימת לפני זה ("אירוסין"), ונוסף לזה, התחייבות של ממון ("כתובה"), שלכן, הנישואין הם בתכלית השלימות, הן מצדו של יוסף, והן מצדה של אסנת, כנזכר לעיל בארוכה.

דостойные отношения Б-га с еврейским народом – необязательный раздел

Пусть же наше обсуждение темы эйрусин и нисуин приведет вскоре к осуществлению духовной концепции брака, союза между Б-гом и еврейским народом.

Поскольку эти отношения называются «браком», Б-г обеспечивает все обязательства мужа перед Своей женой, «средства к существованию, её одежда или супружеские отношения не должны умаляться».

В тексте тнаим («условий»), традиционно составляемых до свадьбы, говорится, что «не убегут и не укроются один от другого... и будут жить вместе в любви и приязни, как это принято на земле». Ктуба гласит: «Я буду работать, чтить, кормить и содержать... в соответствии с обычаями еврейских мужчин, которые преданно работают, уважают, кормят и содержат своих жен».

Все эти обязательства также применимы к отношениям между Б-гом и еврейским народом. Б-г «сообщает Свои слова Яакову, Свои постановления и законы - Дому Израиля», и «то, что Он соблюдает, Он повелевает соблюдать еврейскому народу» – сначала Он выполняет это, а затем наставляет еврейский народ

ויהי רצון שמהדיבור בענין אירוסין ונישואין, נזכה בקרוב ממש לענין הפנימי והרוחני של הנישואין - בנוגע להקב"ה וכנסת ישראל,

ומכיון שכן, צריך הקב"ה למלא את כל ההתחייבויות של איש לאשתו על פי ציווי התורה - "שארה כסותה ועונתה לא יגרע"¹⁴.

וכמו שמובא בנוסח ה"תנאים" - "ואל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו כו' וידורו ביניהם באהבה וחיבה כאורח כל ארעא" [כדרך כל הארץ], ובנוסח ה"כתובה" - "ואנא אפליח ואוקיר ואיזון ואפרנס כו' כהלכות גוברין יהודאין כו'" [ואני אעבוד ואכבד ואזון ואפרנס כו' כמשפט בני ישראל],

ופשיטא, "ליזהר מאד באונאת אשתו שלא לצערה... שדמעתה מצויה"¹⁵, אלא אדרבה, "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו"¹⁶, יותר מגופו¹⁷, אשר, כל החיובים הללו הם גם בנוגע להקב"ה וכנסת ישראל, ואדרבה - מכיון ש"מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל"¹⁸, "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"¹⁹

(17) יבמות סב, סע"ב. רמב"ם הל' אישות פט"ו הי"ט.
(18) תהלים קמו, יט.

(14) משפטים כא, י.
(15) שו"ע אדה"ד חו"מ סוף הל' אונאה.
(16) ב"מ נט, סע"א. שו"ע אדה"ד שם.

делать то же самое. Следовательно, основной смысл этого наставления касается и отношений Б-га с еврейским народом!

(“הוא עושה” תחלה, ואחר כך “הוא אומר לישראל לעשות”), הרי עיקר הציווי הוא - בנוגע לאופן הנהגת הקב"ה עם כנסת ישראל!